

КОАЛІЦІЯ «ДЕМОС» ЯК ЧИННИК ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ СЛОВЕНІЇ

У статті проаналізовано період трансформації політичної системи Словенії. Розглянуто передумови утворення та особливості діяльності словенської опозиції. Визначено мету та основні завдання коаліції «ДЕМОС», а також досліджено її роль у постсоціалістичному реформуванні і подальшій демократизації Словенії.

Ключові слова: політична опозиція; трансформація політичної системи; демократизація; незалежність; комуністична влада.

У період 1980–1990-х рр. у країнах Центрально-Східної Європи відбулися процеси трансформації політичних систем. Криза комуністичної влади, складна економічна ситуація, соціальні та екологічні проблеми, бажання змін, підсилене країнами Заходу, сприяло формуванню невдоволення серед громадян. Це все спричинило зародження опозиційних рухів. У Словенії наприкінці 1980-х р. також утворилося опозиційне формування, яке суттєво відрізнялося від інших опозиційних рухів країн регіону та мало відмінні передумови виникнення. Проте це не завадило його успішній діяльності у процесі трансформації політичної системи Словенії.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю виокремити причини виникнення коаліції «ДЕМОС», охарактеризувати особливості її структури, мету та завдання, що дасть можливість проаналізувати роль словенського опозиційного формування у здобутті незалежності Словенії та її подальшій демократизації.

Метою статті є дослідження передумов утворення словенської опозиції у 1980–1990-х рр., детальний аналіз особливостей її діяльності, розгляд причин та чинників, що спричинили дезінтеграцію та подальший розпад коаліції «ДЕМОС», а також визначення рівня впливу цього опозиційного формування на посткомуністичну трансформацію Словенії.

Дослідженням опозиційних формувань і визначенням їх ролі у політичному процесі займалися ряд науковців. Так, особливості діяльності суспільних рухів у країнах Центрально-Східної Європи вивчали канадські науковці Дж. Крапфл [1] та В. Гомез [2], французький учений А. Турен [3], угорський дослідник М. Сабо [4] російські дослідники О. Здравомислова, О. Яницький, О. Ротмістров [5] та інші.

Проблеми трансформації політичних систем центральноєвропейських країн також є актуальною проблемою, про що свідчить велика кількість напрацьованих з цього питання. Серед науковців, які займалися проблематикою посткомуністичного переходу можна виділити: американських вчених С. Хантінгтона [6], Д. Растроу [7], А. Пшеворського [8] та Х. Велш [9], польського соціолога С. Вятра, російських дослідниць Л. Мітьєву [10], І. Яжборовську [11], українських науковців В. Якушика, О. Романюка [12], К. Меркотан [13] тощо.

Під впливом діяльності протестних рухів країн Центрально-Східної Європи, Словенія у другій половині 1980-х р. також стала на шлях реформування власного суспільства. Трансформація політичної системи Словенії передбачала, перш за все, вирішення національного питання. Політика Югославії сприяла самовизначенню словенців через відкритість власних кордонів. В тогочасній Югославії офіційно не були заборонені контакти із Заходом, що фактично дозволило Словенії переймати досвід проведення вдалих реформ в інших країнах Центрально-Східної Європи, які вже проходили шлях успішної трансформації. Значний вплив на прагнення словенців змінити свій статус у межах СФРЮ мала польська «Солідарність», що демонструвала позитивні зміни економічної ситуації та швидку демократизацію політичної системи Польщі. Посткомуністична трансформація Словенії була зумовлена і внутрішніми причинами, які можна поділити на економічні та політичні.

Словенію взагалі можна вважати унікальним зразком демократичної трансформації, враховуючи, що словенська і, загалом, югославська криза відрізнялися від решти соціалістичного комплексу Центрально-Східної Європи [14]. До початку трансформаційних процесів Словенія була економічно найрозвиненішою серед республік тогочасної Югославії. На неї припадало 17 % ВВП і 30 % експорту у валюті. Зовнішній борг становив 1,9 млрд дол. (1991) і не був важелем впливу на економіку, як в інших центральноєвропейських країнах [15, с. 37–39]. Це давало словенцям розуміння того, що від'єднання від Югославії не спричинить важкої економічної кризи, пов'язаної з необхідністю формування власної економічної політики. Окрім економічних передумов, які спонукали Словенію задуматися над рішенням виходу зі складу СФРЮ, важливу роль відіграли і політичні передумови. З середини 1980-х років назріла гостра політична криза, яка проявилася також у міжнаціональних відносинах. Югославські комуністи, у тому числі і словенські, зрозуміли, що не в змозі запропонувати нові шляхи розвитку багатонаціональної югославської держави. Тогочасна Югославія була федеративною державою без демократії. Це найбільше відчувала Словенія з її найсильнішими національними традиціями та високою громадянською активністю [14].

У 1980-х роках словенська владна еліта все більше почала усвідомлювати несумісність республіканських і федеральних економічних інтересів. Після смерті югославського президента Й. Тито, у другій половині 1980-х років, розпочався швидкий розвиток громадянського суспільства Словенії. Югославія перебувала у важкій політичній кризі, котра підсилювалася бажанням Сербії встановити власну гегемонію у межах федерації і намаганням перетворити СРФЮ у централізовану державу. В результаті такі амбіції Сербії стали причиною нових вимог зі сторони Словенії, серед яких: встановлення справжньої демократії, політичного плюралізму та вільних виборів. Словенський демократичний процес був нестримний [16]. В країні почали з'являтися різні опозиційні групи та організації, серед яких важливу роль відіграла «Група руху за мир». Метою створення організації була демілітаризація суспільства, розвиток культури миру та міжнародного порозуміння. Проте досить швидко «Група» переорієнтувалася у русло політичної діяльності та розпочала конфронтацію з режимом. Насправді «Група» прагнула незалежності Словенії. Її діяльність була обмежена тим, що вона не мала навіть тих незалежних джерел, які підживлювали інші центральноєвропейські рухи. У Словенії не було підпільних часописів, ані навіть самого підпілля. Країна не мала досвіду опозиційної діяльності, яка б заклала основи і гарантувала можливості функціонування нових опозиційних груп. Проте, саме рухи за мир, організації проти застосування ядерної зброї зуміли вивести людей на мітинги та демонстрації, а, пізніше, стали джерелом для формування потужної опозиції [14]. Публічність у діяльності опозиції дала змогу активно залучати людей до своїх лав.

Необхідність проведення реформ почала виразно проявлятися у 1986 р., коли ліберальне крило Союзу комуністів Словенії (СКС) витіснило консерваторів із партійного керівництва.

Весною 1987 р. з'явилися групи осіб з антикомуністичною риторикою, які об'єднувалися навколо видання «Новий журнал» і публікували в ньому матеріали для нової словенської національної програми. У цих публікаціях містилися заклики відмови від комуністичної системи, наголошувалося на необхідності формування справжньої демократії, вільної ринкової економіки з суспільним добробутом і незалежною Словенією.

Серед словенців ці вимоги швидко здобули прихильність у тім числі і у комуністичного керівництва. Про це свідчить проведення багатотисячної демонстрації у Люблянні, яка відбулася 8 травня 1989 р., і була присвячена підтримці вимоги, викладеній у «Новому журналі» щодо створення незалежної Словенії. Опозиція, вже за підтримки Асоціації соціалістичної молоді, публічно зачитала «правневу декларацію 1989 р.», у якій містилися заклики щодо незалежності Словенії, створення економічної системи, яка буде гарантувати зайнятість і матеріальне благополуччя своїх громадян, а також наголошувалося на необхідності забезпечення свободи вибору вступу Словенією у міжнародні об'єднання. Комуністи Словенії тривалий час намагалися вирішити словенське національне питання у формі асиметричної Югославської федерації, проте у

вересні 1989 р. вони підтримали поправки до Конституції Словенії, що передбачали право словенського народу розпоряджатися своїм ВВП, а також керувати збройними силами на території Словенської республіки. Також була переглянута провідна роль комуністичної партії, відкриваючи таким чином можливість демократичних перетворень та відділення від СФРЮ. Ці поправки до Конституції Словенії сприяли активізації суспільно-політичного життя в країні та фактично започаткували процес її виходу зі складу Югославії [17]. Особливістю суспільного життя стало те, що офіційна влада не влаштовувала репресій проти опозиції, а навпаки, підтримувала її вимоги.

У листопаді 1989 р. комуністичний режим у Словенії проти волі Белграда дозволив укорінитися вільному, багатопартійному життю. Нові демократичні політичні партії, що почали з'являтися на початку 1989 р. об'єдналися у Демократичну опозицію Словенії (ДЕМОС), яку очолив Й. Пучнік, раніше засуджений комуністичним режимом. Це опозиційне формування складалося з найвагоміших нових партій. Серед них: Словенський демократичний союз, Соціал-демократичний союз Словенії, Словенські християнські демократи, Асоціація словенських фермерів і Партія зелених. Коаліція «ДЕМОС» та інші партії (Соціалістична партія і т. д.) почали офіційну діяльність після прийняття виборчого закону (27 грудня 1989 р.). Опозиція представила декларацію про самовизначення Словенії, де, серед іншого, взяла на себе зобов'язання провести плебісцит [16].

Коаліція «ДЕМОС», як потужне опозиційне формування Словенії структурно відрізнялося від опозиції в інших центральноєвропейських країнах. Як правило, у країнах регіону опозиція була представлена рухами, а у Словенії – це було угруповання опозиційних до правлячого режиму політичних партій, об'єднаних з метою боротьби за незалежність власної країни, а також трансформації її політичної системи.

Ще однією особливістю словенської опозиції було те, що її діяльність була спрямована не так на повалення комунізму, як на створення і розбудову самостійної країни. Певний антикомунізм у діяльності опозиційних груп Словенії стосувався швидше югославської комуністичної влади, а не словенських комуністів.

У 1990 р. у всіх югославських республіках були проведені багатопартійні вибори, що започаткували далекоюсяжні політичні зміни. Тільки у Сербії вибори дали можливість югославському комуністичному керівництву надалі залишитися при владі. У Словенії за результатами вільних, демократичних виборів, які відбулися у квітні 1990 р., перемогу отримала коаліція «ДЕМОС», набравши 54 % голосів виборців. Інша частина голосів була розподілена між трьома партіями, яких визначали спадкоємцями попередньої системи, хоча ці партії теж оголосили курс на встановлення ринкової економіки та розбудову політичної демократії (Комуністична партія Словенії отримала 17 % голосів виборців; Соціалістична партія молоді, яка напередодні виборів, була перейменована на Ліберально-демократичну партію одержала 14 %; Соціалістична партія, яка була спадкоємицею колишнього Соціалістичного союзу отримала 5,5 % голосів).

Загалом, коаліція «ДЕМОС» здобула 126 із 240 місць у словенському законодавчому органі.

На відкритті першої сесії новообраного парламенту наголошувалося, що перемога демократичних партій в ході вільних установчих виборів стала кінцем громадянської війни у Словенії, яка тривала протягом півстоліття. Також зазначалося, що Словенія нарешті стала на шлях демократичних змін, який був мирним, законним і найспокійнішим у всій Центрально-Східній Європі [17].

Коаліція «ДЕМОС» швидко сформувала уряд на чолі з А. Петерле, котрий був головою словенських християнських демократів. Ця партія отримала найбільшу кількість голосів на виборах в межах коаліції «ДЕМОС». Проте головна сила у новому уряді була зосереджена в руках членів Словенського демократичного союзу – ідеологічно плюралістичного угруповання, яке складалося, в основному, з інтелігенції та високопосадовців. Більшість міністрів у новоствореному уряді були представниками Демократичного союзу [16].

8 квітня 1990 р. у Словенії відбулися президентські вибори, де коаліція «ДЕМОС» зазначала поразки. В результаті другого туру виборів, який був призначений на 22 квітня 1990 р., перемогу отримав реформований комуніст М. Кучан, отримавши 58,6 % голосів. Це означало, що словенці прагнули мирного та поступового переходу без будь-яких гострих потрясінь.

Новий уряд коаліції «ДЕМОС» швидко змінив політичну систему, проте зміна економічної еліти зайняла значно більше часу. Про це свідчить неоднозначне сприйняття правлячими колами Закону про роздержавлення власності, що визначав умови повернення майна, захопленого комуністами. У правлячій коаліції, яка була соціально, політично та ідеологічно дуже різноманітною, виникли розбіжності щодо процесу приватизації.

Коаліція «ДЕМОС» зберегла свою єдність тільки щодо власної мети – створення незалежної словенської держави. Суб'єкти федерації та лідери усіх республік, у яких демократизація відбувалася повільнішими темпами, не схвалювали національних амбіцій словенської влади, за винятком Хорватії, котра підтримувала Словенію.

У листопаді 1990 р. коаліція «ДЕМОС» прийняла рішення провести загальнонаціональний плебісцит щодо незалежності Словенії. Він відбувся 23 грудня і відзначився високою явкою громадян. За результатами плебісциту, 88 % словенців проголосували за незалежну республіку Словенію. Незважаючи на тиск і попередження Белграда, Європейське співтовариство, США, а також громадяни Словенії наполягали на виконанні рішення плебісциту.

25 червня 1991 р. парламент Словенії прийняв декларацію про незалежність республіки. Офіційна заява щодо її проголошення була зроблена днем раніше перед громадянами, які зібралися на найбільшій площі в Люблянці.

Югославський уряд не погоджувався із відокремленням Словенії від СФРЮ і намагався блокувати цей процес, залучивши югославську армію. Белградські політики часто говорили про «словенський синдром» і прагнули його винищити. Вони мали на увазі

словенську схильність чинити інакше, вибиватися з унісону решти югославських республік. У ніч перед проголошенням незалежності югославська армія почала займати прикордонні пункти пропуску республіки з метою ізолювати Словенію від зовнішнього світу та зберегти її в межах Югославії. Опір югославській армії, яку керівництво Словенії визнало як ворожу силу, був спонтанним та багаточисельним. Розпочалася десятиденна війна за незалежність Словенії. Після двох днів протистоянь словенський опір вже дав результати [17]. Загроза розгортання воєнного конфлікту стурбувала західні держави, котрі запропонували свій план щодо мирного вирішення югославської кризи (Декларація Бріоні). План передбачав, зокрема, припинення військових дій та виведення військ югославської армії, призупинення дії Декларації про незалежність Словенії строком на три місяці, зобов'язання сторін не порушувати існуючих домовленостей. Щоб запобігти загостренню ситуації Європейське співтовариство намагалося бути посередником у припиненні вогню. Але військові дії не слабшали аж до 2 липня, коли югославська армія зазнала поразки у Словенії. 7 липня під час зустрічі югославської та словенської делегацій за посередництва європейських дипломатів була укладена угода. Республіка Словенія зберігає контроль над власною територією, у тому числі над зовнішніми кордонами. В той час словенські війська звільняють з-під своєї блокади союзи югославської армії, які мають повернутися у свої казарми. Всі військовополонені були звільнені і протягом трьох місяців Словенії вдалося утримуватися від будь-яких подальших закликів щодо незалежності.

Під час цього мораторію незалежність Словенії визнали Хорватія, Естонія, Латвія, Литва та Грузія. Після закінчення терміну дії угоди (8 жовтня) Словенія та Югославія не зуміли укласти нових домовленостей щодо подальшого їх співіснування. В результаті цього було прийнято міжнародний вердикт розпаду Югославії. Словенія почала докладати зусиль до міжнародного визнання її незалежності. Висока етнічна та конфесійна однорідність населення Словенії стали стабілізуючим фактором розвитку молодій державі.

Після утвердження демократичної системи перед Словенією постали три важливих завдання: прийняти і виконувати нове демократичне законодавство, впровадити ліберальну економіку з вільною ініціативою та досягти національного суверенітету у рамках незалежної держави. Проблеми були тісно взаємопов'язані і їх вирішення вимагало підтримки політичної більшості, яка була майже однотайною перші півтора року. Спочатку словенські політики намагалися домогтися національного суверенітету в рамках прийняття нової Конституції. Проте проект не вдалося втілити у життя через ідеологічні суперечки між ліберальними і католицькими представниками влади.

Після війни за незалежність суперечки щодо власності та управління продовжувалися і поступово загострювалися. Ситуацію погіршував і перехід від планової економіки до вільного ринку, який супроводжувався значними труднощами. Розрив економічних зв'язків з колишніми республіками СФРЮ, на які у 1991 р. припадало 60 % товарообігу, позбавив

Словенію традиційного ринку збуту і дешевих джерел сировини. Як наслідок, у 1992 р. ВВП скоротився порівняно з 1989 р. на 20 %, середня заробітна плата знизилася втричі, кількість безробітних досягла 103 тис. (12 %). На тлі економічного спаду стався розкол однієї з провідних партій урядової коаліції – Словенського демократичного союзу. На його основі утворилися лівоцентристська Ліберально-демократична партія (ЛДП) і Народна партія консервативного напрямку [15]. Більшість лідерів Словенського демократичного союзу приєдналися до ЛДП. Ідеологічні суперечки спричинили дезінтеграцію «ДЕМОСу», яка відбулася через декілька днів після прийняття нової Конституції Словенії – останнього документа правлячої коаліції. Прийнята 23 грудня 1991 р., Конституція проголосила Словенію правовою і соціально справедливою державою, закріпила парламентську форму правління, розділила законодавчу, виконавчу і судову гілки влади, гарантувала демократичні свободи і права. Вона передбачала прямі вибори президента, який наділявся символічними повноваженнями; наявність сильної (90 депутатів) нижньої палати парламенту (Державних зборів) та слабшої (40 депутатів) верхньої палати (Державної ради); виконавчу владу, яка обирається парламентом і Конституційний Суд, що включає дев'ять суддів і сформований за німецьким зразком [17].

Прийняття Конституції спричинило непорозуміння в коаліції «ДЕМОС», представники якої думали, що їх завдання вже виконано, і тепер словенська політика повинна отримати нові політичні об'єднання. Мета заради реалізації якої коаліція утворилася була досягнута, залишатися в межах одного угруповання політичним партіям ставало дедалі важче, давалося в знаки бажання реалізації власної політичної стратегії.

У парламенті все частіше почали лунаати заяви про недовіру уряду і необхідність його відставки. Недостатня кількість голосів не давала опонентам коаліції «ДЕМОС» можливості висловити недовіру уряду. Проте, все ж у квітні 1992 року, за третьою спробою, було прийняте відповідне рішення і уряд «ДЕМОСу» пішов у відставку [16].

Після розпаду правлячої коаліції в травні 1992 р. був утворений новий кабінет міністрів на чолі з лідером ліберальних демократів Я. Дрновшекком. Новий

лівоцентристський уряд узяв курс на зближення з Європою, розпочав проведення широкомасштабної економічної реформи. Її стрижнем стали приватизація, структурна перебудова, реформа банківської системи, пристосування законодавства країни до умов європейської торгівлі. Протягом декількох місяців Я. Дрновшек перетворив колишнього соціального нащадка – ЛДП, члени якої колись відкрито виступали проти незалежності Словенії у сучасних ліберальних демократів з усіма належними європейськими характеристиками. Новий уряд діяв на тимчасових засадах, оскільки переговори щодо виборчого права передбачали наступні вибори у грудні 1992 р. Але досвід керівництва ЛДП дав можливість здобути перемогу на наступних парламентських виборах і надовго закріпитися у політичному житті Словенії. У цей час інші учасники в колишньому уряді Я. Дрновшека зазнали нищівної поразки. Демократи отримали тільки 5 % голосів виборців, «зелені» – 3,7 %, а соціал-демократи – всього 3,4 %, з якими вони ледве подолали виборчий бар'єр. Поразка на виборах стала закінченням ери коаліції «ДЕМОС» і її тріумфу у війні за незалежність. Неможливість досягнення згоди у межах потужної опозиційної коаліції стала причиною розпаду останньої та показала політичну слабкість кожної з політичних партій, що входили до складу «ДЕМОСу» [17].

Успішна трансформація політичної системи Словенії припала на період перебування при владі коаліції «ДЕМОС». І хоча розуміння необхідності проведення демократичних реформ у Словенії назріло ще за декілька років до появи об'єднаної опозиції, саме коаліція «ДЕМОС» зуміла активізувати населення до початку активних дій у напрямку реалізації національних інтересів, посприяла демократизації, і найголовніше, досягла своєї головної мети – Словенія проголосила незалежність від СФРЮ. Тому, не зважаючи на подальший розпад коаліції через нездатність досягти внутрішнього компромісу, роль і значення «ДЕМОСу» навіть для сучасної політичної системи Словенії важко переоцінити.

Результати дослідження можуть бути використані при аналізі процесу розпаду СФРЮ, визначенні особливостей посткомуністичної трансформації Словенії, а також дослідженні ролі коаліції «ДЕМОС» у демократизації словенської політичної системи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Krapfl J. Civic Forum, Public Against Violence, and the Struggle for Slovakia [Електронний ресурс] / J. Krapfl. – Режим доступу : <http://www.escholarship.org/uc/item/410258c8>.
2. Gomez V. From Protest to Party: The Transformation of Post-Communist Opposition Movements in East-Central Europe [Електронний ресурс] / V. Gomez. – Режим доступу : www.cpsa-acsp.ca/papers-2007/Gomez.pdf.
3. Alain Touraine. Solidarność: analiza ruchu społecznego 1980-1981 / A. Touraine. – Gdańsk : Europejskie Centrum Solidarności, 2010. – 332 s.
4. Szabó M. Some Lessons of Collective Protests in Central European Post-Communist Countries: Poland, Hungary, Slovakia, and East Germany Between 1989-1993 [Електронний ресурс] / M. Szabó. – Режим доступу : www.ajk.elte.hu/file/SzaboMate-Lessons.pdf.
5. Ротмистров А. Н. Общественные движения: опыт классификации социологических концепций [Електронний ресурс] / А. Н. Ротмистров. – Режим доступу : http://ecsocman.hse.ru/data/2011/02/05/1214886336/Rotmistrov_06.pdf.
6. Хантингтон С. Третья волна. Демократизация в конце XX века / С. Хантингтон. – М. : «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2003. – 368 с.
7. Раствоу Д. Переходы к демократии: попытка динамической модели / Д. Раствоу // Полис. – 1996. – № 5. – С. 5–15.

9. Пшеворский А. Демократия и рынок. Политические и экономические реформы в Восточной Европе и Латинской Америке / А. Пшеворский. – М. : РОССПЭН, 2000. – С. 91.
10. Helga A. Welsh. Political Transition Processes in Central and Eastern Europe / Helga A. Welsh // Comparative Politics. – 1994. – No. 4 (Vol. 26). – P. 379–394.
11. Митева Л. Д. Особенности консолидации демократии в странах Центральной и Восточной Европы / Л. Митева // Политические исследования. – 1999. – №3. – С. 48–49.
12. Яжборовская И.С. Специфика трансформаций в Центрально-Восточной Европе / И. Яжборовская // Политические исследования. – 1999. – № 3. – С. 45–46.
13. Романюк О. Моделі посткомуністичних трансформацій / О. Романюк // Політичний менеджмент. – 2006. – № 3(18). – С. 35–50.
14. Меркотан К. Багатопартійність як чинник трансформації політичної еліти в Центрально-Східній Європі / К. Меркотан // Політичний менеджмент. – 2007. – Спецвипуск – С. 55–68.
15. Кені П. Карнавал революції. Центральна Європа 1989 р. / П. Кені. – Київ : Критика, 2006. – 471 с.
16. Князев Ю. К. Словения: через реформы к государству благосостояния / Ю. Князев // Новая и новейшая история. – 2002. – № 6. – С. 37–56
17. Prunk J. The Creation of the Republic of Slovenia and its Development [Электронный ресурс] / J. Prunk. – Режим доступа : <http://www.15years.gov.si/15-years/creation-of-slovenia/>.
18. Brezovsek M. Slovenian democratic evolution and praxis [Электронный ресурс] / M. Brezovsek, S. Kukovic, M. Hasek. – Режим доступа : <http://www.fdv.uni-lj.si/docs/default-source/zalozba/slovenian-democratic-evolution-and-praxis.pdf?sfvrsn=0>.

И. И. Чмил,

Львовский государственный университет имени И. Франко, г. Львов, Украина

КОАЛИЦИЯ «ДЕМОС» КАК ФАКТОР ТРАНСФОРМАЦИИ ПОЛИТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ СЛОВЕНИИ

В статье проанализировано период трансформации политической системы Словении. Рассмотрены предпосылки возникновения и особенности деятельности словенской оппозиции. Определены цели и основные задачи коалиции «ДЕМОС», а также исследовано ее роль в постсоциалистическом реформировании и дальнейшей демократизации Словении.

Ключевые слова: политическая оппозиция; трансформация политической системы; демократизация; независимость; общественное движение; коммунистическая власть.

I. Chmil,

Ivan Franko National university of Lviv, Lviv, Ukraine

DEMOS COALITION AS A FACTOR OF TRANSFORMATION OF THE SLOVENIA'S POLITICAL SYSTEM

In this article are considered the preconditions of creation and features of Demos coalition's activities in Slovenia and indicated that the main cause of the opposition's creation was incompatibility of Yugoslav federal and Slovenian national interests. Demos coalition directed its activity to achieve the independence of Slovenia, and also promoted the democratization of its political system. The author focuses on the differences between creation the Slovenian opposition and the social movements in the other countries of Central and Eastern Europe. The national interests formed the basis of Demos coalition, while the aim of the movements in most other Central European countries was anticommunism. Accordingly, Demos coalition played a decisive role in the achievement of Slovenia's independence as well as in the process of transformation its political system.

Keywords: political opposition; the transformation of the political system; democratization; independence; the Communist authority.

Рецензенти: *Романюк А. С., д-р політ. наук, професор;
Бобіна О. В., канд. політ. наук, доцент.*